

۸۲	نحوه برخورد با کانسپت داخلی:
۸۴	کانسپت طراحی خارجی:
۸۵	بررسی پلان های داخلی:
۸۵	تقسیم کردن فضاها به سه قسمت
۹۳	بناهای درمانی در گذر زمان:
۹۳	مراکز مگی
۹۳	تاریخچه
۹۴	اطلاعات پروژه:
۹۵	کانسپت طراحی:
۹۹	بیمارستان کسری:
۹۹	اطلاعات پروژه:
۱۰۰	توضیحات پروژه:
۱۰۵	
۱۰۷	حرف نهایی:

۱. خواستگاه ها و تاریخچه معماری مراکز درمانی

یونان و مصر باستان:

حدود ۳۰۰۰ سال پیش از میلاد، در امپراتوری مصر، ساختمان هایی دینی با هدف مراقبت از بیماران ساخته شد و شاید این سرآغازی بر ساخت درمانگاه و بیمارستان بوده باشد. یکی از معابد مورد استفاده برای چنین هدفی، معبد الهه نیث بود که معبد Saïs نام داشت. اولین مدرسه زنان در نزدیکی اسکندریه در این معبد قرار گرفته بود و شاید پایه گذار بنیانی از آموزش طب بود. به لطف پاپیروس های متعدد باقی مانده در پزشکی، مانند پاپیروس پزشکی لندن، امکان جمع آوری داده های مهم، مانند وجود اولین پزشکان زن مهم، مریت پتاه و پسپت، فراهم شده است.

در یونان باستان نیز، معابد دارای اعمال پزشکی خاصی بودند، مانند اسکلیپون در جزیره کوس، که به اسکلیپوس، خدای پزشکی اختصاص دارد. این بنا در دو طبقه ساخته شده بود و دور تا دور آن را یک استوانه احاطه کرده بود.

پس از گذر از تمدن های باستانی مصر و یونان، گریزی کوتاه به گونه شناسی بیمارستان در امپراتوری روم شرقی می زنیم. انواع بیمارستان در قرن چهارم بیزانس دچار تغییر شد و ساختمان های درمانی شامل ساختمان هایی در گروه های زیر بودند:

— Xenodochium: (خوابگاه) برای زائران.

- Gerocomium: (سالمندی) برای سالمندان
- Nosocomium: (بیمارستان) برای افراد بیمار
- Orphanotropium: (یتیم خانه) برای کودکان
- Xenodochium pestiferorum: برای مبتلایان به طاعون.

دوره اسلامی:

مسلمانان اولین مراکز درمانی را بیمارستان می‌نامیدند که از فارسی Bimâr، بیمار، Istan، مکان، خانه یا پناهگاه گرفته شده است. مکان‌هایی سکولار که شامل تخصص‌های مختلف می‌شد. مسلمانان، مفاهیم مراقبتی جدیدی مانند موسیقی و زیبایی را در دروس دانشجویان پزشکی وارد کردند. در اسپانیا نمونه‌های زیادی از این بیمارستان‌ها وجود داشت. برای مثال در قرطبه تا ۵۰ بیمارستان در دوره اسلامی‌ساخته شد.

قرن ۱۱ تا ۱۳:

در طول قرن‌های ۱۱ و ۱۳ میلادی، بیمارستان‌ها بیشتر از مراقبت از بیماران، از افراد درمانده مراقبت می‌کردند. معماری این مراکز، عموماً فضایی بسته با آلاچیق‌های مستطیلی به شکل شبستان بود. اندازه این مراکز درمانی متفاوت بودند اما افراد را برای اقامت طولانی در خود جای داده و جداسازی جنسیتی ایجاد شده بود. همچنین نمازخانه بخش مهمیاز مجموعه بود که در پایان شبستان قرار داشت.

دوره رنسانس:

تمرکز جمعیتی در شهرهایی مانند فلورانس، ونیز، میلان و جنوا منجر به گسترش مراکز بیمارستانی در آن زمان شد. در فلورانس بین سال‌های ۱۰۰۰ تا ۱۵۰۰، ۵۸ بیمارستان ساخته شد که به ازای هر ۴۰ نفر ۱ تخت‌خواب وجود داشت. این مراکز جایگاه جدیدی پیدا کردند و به ثروتمندترین مؤسسات شهر تبدیل شدند. در این دوره ساخت بیمارستان‌هایی بزرگ مثل بیمارستان سانتا ماریا نووا با تقریباً ۳۰۰ تخت، بسیار رواج یافتند.

معمولاً معماری این بناها بر اساس پلانی صلیبی شکل بود و محراب از هر بستری نمایان بود که احتمالاً منشأ کنترل رصد امروزی است. در این زمان، استفاده از صومعه توسط بیماران شروع شد، در حالی که قبلاً فقط توسط راهبان استفاده میشد. این اولین قدم برای جدا شدن بیمارستان‌ها از صومعه‌ها و تبدیل شدن به مکانی منحصر برای درمان بیماران بود.

بیمارستان در ایران پس از اسلام:

در دانشگاه و بیمارستان جندی نیشابور که در زمان ساسانیان پایه‌گذاری گردید، پزشکان به مداوای بیماران و تدریس طب و تحقیق می‌پرداختند. پس از ظهور اسلام با رشد علوم و فنون و اهمیتی که دین برای بهداشت قائل شد و دستورات دین در باب نظافت و پاکیزگی، مردم شهرهای اسلامی نیز از پاکیزگی و

بهداشت چشمگیری برخورد شدند. پزشکی در این دوره به مانند سایر دانش ها از توسعه زیادی برخوردار گردید و کتاب های زیادی از یونانی و سایر زبان ها به عربی ترجمه و تدریس گردید و کتابهای بسیاری نیز به زبان عربی به رشته تحریر در آمد و بتدریج بیمارستانهای دیگری به شیوه بیمارستان جندی شاپور ساخته شدند.

در صدر اسلام نیز، به هنگام جنگ ها محل خاصی برای نگهداری مجروحین اختصاص داده می شد و پس از آن اولین بیمارستان (دار المرضی) در دوره ولید عبدالملک، ششمین خلیفه اموی (سال ۸۶ هجری)، در شهر دمشق ایجاد شد که فعالیت آن محدود به نگهداری جذامیان و معلولین بود.

از بیمارستان های معروف آن دوره می توان از بیمارستان ری نام برد که در سده سوم و چهارم در ایران بوده و رازی پزشک نامدار ایرانی برای مدتی ریاست آن را به عهده داشته است. در عهد عضد الدوله دیلمی به تدریج خدمات بیمارستانی متداول تر شد. بیمارستان عضدی در بغداد به سال ۳۷۲ هجری افتتاح شد. این بیمارستان تا مدت ها یکی از مراکز بزرگ درمان بیماران و تدریس علم طب بود که در سال ۶۳۰ هجری دایر بوده است.

انواع فضاهای درمانی :

پس از بررسی پیشینه فضاهای درمانی، به بررسی انواع فضاهای درمانی در دو قالب موجود می پردازیم:

- فضاهای بهداشتی
 - فضاهای بهداشتی- درمانی
- انواع فضاهای سلامت محور یا سامانه های درمانی ثابت، در کشور ما به شرح زیر است:

۱. مراکز بهداشت روستایی یا خانه های بهداشت

ابتدایی ترین عضو زنجیره فضاهای درمانی مراکز بهداشت روستایی یا خانه های بهداشت است. این مکان معمولاً وظیفه انجام اقدامات بهداشتی اولیه در زمینه بهداشت محیط، بهداشت فردی، ترویج اصول بهداشتی، آموزش بهداشت به مدارس، بهداشت دهان و دندان، پیشگیری از بیماری ها، تنظیم خانواده، مراقبت از کودکان، سرشماری سالانه، ثبت اطلاعات و ... و در نهایت درمان بیماری های ساده را به عهده دارد. داین مراکز برای جمعیت های روستایی تا ۵۰۰ نفر و از فواصل ۲۰-۴۰ کیلومتر ماشین رو و یا حداکثر یک ساعت پیاده روی احداث میشوند.

۲. مراکز بهداشت شهری

مراکز بهداشت شهری اولین حلقه از زنجیره فضاهای درمانی کشور در داخل شهرها هستند. این مراکز وظیفه انجام اقدامات بهداشتی اولیه را در مراکز جمعیتی شهرها به عهده دارند. این مراکز در نقاط ثقل جمعیتی شهرها احداث میگردند و حداقل ۱۰۰۰ نفر جمعیت را پوشش میدهند.